

Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD DEN HAAG

**Directoraat-generaal Natuur
en Visserij**

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/lvvn

Ons kenmerk
DGNV / 94322278

Bijlage(n)
1

Datum 17 december 2024
Betreft Vaststelling Landelijke Aanpak Wolven

Geachte Voorzitter,

Hierbij zend ik u, mede namens de minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN), de Landelijke Aanpak Wolven zoals die door Rijk en provincies is vastgesteld als gezamenlijke activiteitenagenda.

In de Landelijke Aanpak Wolven (voorheen 'Landelijke Uitvoeringsagenda Wolf') hebben we gezamenlijk acties geformuleerd om de urgente situatie met betrekking tot de wolven in Nederland het hoofd te bieden. De landelijke aanpak heeft tot doel om wolvenaanvallen op mensen, huisdieren en vee beter te voorkomen en om in die gevallen dat desondanks toch aanvallen plaatsvinden, effectief te kunnen optreden. De aanpak heeft ook tot doel het beheersen van de toenemende maatschappelijk onrust en het toewerken naar kaders die passend zijn voor Nederland als klein en dichtbevolkt land. Over onderdelen van de landelijke aanpak heb ik uw Kamer al eerder op hoofdlijnen bericht.

Er is de afgelopen tijd met de hoogste urgentie aan deze Landelijke Aanpak Wolven gewerkt. De komende periode zullen de onderdelen van deze aanpak gezamenlijk nader worden uitgewerkt. Die uitwerking zal ook gaan over de inzet van capaciteit en middelen vanuit het Rijk en vanuit de provincies. De activiteiten in deze aanpak zijn bedoeld om ondersteunend en aanvullend te zijn op het beleid van provincies en een nog vast te stellen Interprovinciaal Wolvenplan.

Eén van de meest urgente onderdelen van de aanpak is een definitie van een probleemsituatie met een wolf en van een probleemwolf. Dit onderdeel heb ik de afgelopen tijd uitgewerkt en ik neem uw Kamer graag mee in hoe ik deze definities voor mij zie, door wie deze toegepast kunnen worden en wat de randvoorwaarden zijn om de toepassing meest effectief te maken. Ook deel ik met u hoe ik deze definities wil vastleggen. Ik blijf de komende tijd in gesprek met provincies en experts over deze definities en zal ze, zo nodig, op basis van die gesprekken en voortschrijdende inzichten verder uitwerken en aanscherpen.

Ik stel de volgende definities voor:

Probleemsituatie, waarbij een wolf die niet meer schuw is, die toenadering zoekt tot mensen of mensen en hun huisdieren aanvalt, en waarbij het ingrijpen bestaat uit afschrikken of weggagen.

- Wolf wordt gezien op minder dan 30 meter van bewoonde huizen. Het betreft verschillende incidenten in hetzelfde gebied gedurende een periode van enkele weken.
- Wolf tolereert (passief) tenminste 2 keer dat mensen naderen tot minder dan 30 meter.
- Wolf benadert actief en bewust tenminste 2 keer mensen binnen 30 meter en lijkt geïnteresseerd in mensen.
- Wolf benadert tenminste 2 keer aangeliijnde honden, maar is niet agressief.
- Wolf benadert tenminste 2 keer aangeliijnde honden en is agressief naar honden.
- Wolf wordt gezien op minder dan 30 meter van bewoonde huizen waar zich honden bevinden. Het betreft tenminste 2 incidenten gedurende een periode van ten minste 2 weken.
- Wolf doodt ten minste 2 keer honden bij bebouwing (op erf of in tuinen).
- Wolf doodt honden die niet zijn aangeliijnd en niet in de directe nabijheid van mensen verblijven.

Probleemwolf, die problematisch gedrag vertoont dat niet noodzakelijk onnatuurlijk maar wel afwijkend is, en waarbij het ingrijpen bestaat uit afschieten.

- Probleemsituaties waarbij in overleg met deskundigen tevens blijkt dat aversieve conditionering niet heeft gewerkt of praktisch niet uitvoerbaar was.
- Wolf reageert actief agressief op mens bij verstoring en valt mens aan.
- Wolf reageert agressief op mens zonder provocatie.
- Wolf doodt mens.
- Wolf valt in een gebied in een gemeente of in een aangrenzende gemeente binnen een periode van 2 weken tenminste 2 keer vee aan dat wordt beschermd door een goed functionerend raster dat voldoet aan de interprovinciale normen voor veebescherming.
- Wolf valt in een gebied in een gemeente of in een aangrenzende gemeente binnen een periode van 2 weken tenminste 2 keer vee aan dat zich bevindt in een goed afgesloten stal (niet zijnde een vrij toegankelijke schuilgelegenheid in het terrein).

Deze definities zijn bedoeld om sneller en adequater op te treden bij incidenten met wolven, bijvoorbeeld door provincies en burgemeesters. Randvoorwaarde voor het gebruik van de definities is de snelle beschikbaarheid van deskundigen die met gezag de inhoudelijke inschattingen kunnen maken of er daadwerkelijk sprake is van een probleemsituatie of probleemwolf en die kunnen adviseren over de aangewezen reactie in een specifieke situatie. Dat kan bijvoorbeeld door te voorzien in de instelling van een taskforce die adviseert hoe, vanuit een landelijk uniform kader, te handelen in een specifieke situatie (afschrikken, verjagen of afschieten). Voor de daadwerkelijke uitvoering moet in elke provincie een beroep kunnen worden gedaan op een kleine groep personen die over de noodzakelijke kwalificaties beschikt, ook voor het in het uiterste geval verrichten van afschot. Zoals ik in de beantwoording van vragen van de Eerste Kamer heb aangegeven

(Eerste Kamerbrief nr. 175600.01U), heb ik contact gezocht met de Stichting Wildaanrijdingen Nederland en kennisgenomen van de gedachten van deze stichting vanuit haar expertise voor de invulling en rol van de taskforce. De Kennisgroep van de Raad voor Dierenaangelegenheden werkt momenteel op mijn verzoek nog nadere informatie uit die ook zou kunnen helpen om de definities te verfijnen.

Op basis van deze informatie en op basis van de reacties van provincies en experts kunnen de definities nog aanpassing of aanscherping krijgen. Ik overweeg de uiteindelijke definities op te nemen in regelgeving (een AMvB). Hierop vooruitlopend wil ik met provincies verkennen welke afspraken we kunnen maken over het gebruik van deze definities, over de inschakeling van wolvendeskundigen en over de invulling en inrichting van de taskforce en de uitvoering. Ook de burgemeesters, politie en het Openbaar Ministerie wil ik bij de totstandkoming van die afspraken betrekken.

Zoals met uw Kamer gedeeld bij brief van 3 december jl. (Kamerstuk 33576, nr. 404) hebben de verdragspartijen van het Verdrag van Bern diezelfde dag ingestemd met het EU-voorstel tot verlaging van de beschermde status van de wolf onder het Verdrag van Bern. Hiermee wordt het op termijn makkelijker om actie te ondernemen bij incidenten met probleemwolven. De komende tijd ga ik me hardmaken voor de volgende stap, het verlagen van de beschermde status onder de Europese Habitatrichtlijn, en werk ik ook alvast aan wijziging van onze nationale regelgeving zodat, bij een positief besluit over aanpassing van de Habitatrichtlijn, de verlaagde beschermde status snel in Nederland kan worden toegepast.

Voor een groot roofdier als de wolf zijn er wat mij betreft in het dichtbevolkte Nederland beperkingen aan de beschikbare ruimte. Ik wil met de acties uit de Landelijke Aanpak Wolven zo goed mogelijk zorgen dat we in Nederland veilig kunnen leven en vee kunnen houden, zonder vrees voor wolven.

Hoogachtend,

Jean Rummenie
Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur